

SAĞLIKLI KENTLER PROJESİ AÇISINDAN UZUNKÖPRÜ İLÇESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

EVALUATION OF UZUNKOPRU DISTRICT IN TERMS OF HEALTHY CITIES PROJECT

Özlem ALADAĞ BAYRAK*

Geliş Tarihi: 22.12.2022
(Received)

Kabul Tarihi: 04.07.2023
(Accepted)

ÖZ: Toplum sağlığı ve kişilerin ihtiyaçlarının karşılanma imkanlarına sahip bir çevreyle olan sağlıklı etkileşimi, insanların yaşam kalitesinin göstergesi olarak kabul edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) “sağlık” kelimesini sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmada sağlık kelimesi, DSÖ’nün tanımındaki, sosyal yönden tam bir iyilik hali ve yaşam kalitesi açısından değerlendirilmektedir. Bireylerin tam bir iyilik halinde bir yaşam tarzına sahip olabilmesi için, sosyal birlik içinde, asgari düzeyde barınma ve beslenme ihtiyacının karşılandığı, yaşadığı kentte istihdam edilebildiği ve kentin fiziksel altyapısının yeterli olduğu çevre şartlarını gerektirmektedir. DSÖ’nün başlatmış olduğu sağlıklı kentler projesi, sektörler arası iş birliğiyle sağlığın korunması ve sürdürülebilir olabilmesi için, karar vericileri kapsamlı yöresel stratejilere teşvik etmektir. Çalışmada, Uzunköprü’nün vizyon planı doğrultusunda sağlıklı kentler projesi çerçevesinde mevcut durumun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler belgesel kaynak tarama yöntemi ile toplanmış ve resmi belgelerden elde edilen ikincil veriler kullanılarak SWOT analizi yapılmıştır. İlçenin sağlıklı kentler projesinin kapsadığı maddelerin birçoğunu gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Ancak, ilçenin yaşadığı çevresel sorunlardan biri olan Ergene nehrinin ıslah çalışmalarının hızlandırılması ve sonuçlandırılması önemlidir. İlçenin özellikle sosyo-ekonomik düzeyine yönelik yeni girişimlerle, işsizlik ve alt gelir grubunun ilçenin nüfus oranına göre yüksek olması gibi önemli sorunlarını, elindeki mevcut potansiyelleri kullanarak projelendirmesi ve çözüme kavuşturması gerekmektedir. Ayrıca, ilçede yaşanan göçün önüne geçilmesi ve ilçenin turizm alanına yönelik projelere öncelik vermesi sağlıklı kentler hareketine katılımında önemli bir paya sahip olacaktır. Bu çalışma, ilçenin vizyonu açısından, sağlıklı kentler hareketine katılımı yönünde gerçekleştirilecek projelere katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Kent Sağlığı, Sağlıklı Kentler Projesi, Sürdürülebilirlik.

¹Bu çalışma Trakya Üniversitesi tarafından 3-4-5 Kasım 2022 tarihlerinde Uzunköprü/Edirne’de düzenlenen “Uzunköprü Sempozyumu-Her Yönüyle Uzunköprü” isimli ve temalı ulusal sempozyumda sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir.

* Öğr. Gör. Dr., Trakya Üniversitesi, oabayrak@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4631-8271.

OPEN ACCESS

© Copyright 2023 Aladağ Bayrak

ABSTRACT: Community health and healthy interaction with an environment is accepted as an indicator of people's quality of life. The World Health Organization (WHO) defines the word "health" as not merely the absence of disease or infirmity, but a state of complete physical, mental and social well-being. In this study, "health" is evaluated in terms of complete social well-being and quality of life in the definition of WHO. In order for individuals to have a lifestyle of complete well-being, environmental conditions require social unity, where the minimum level of shelter and nutrition needs are met, where they can be employed in the city where they live, and where the physical infrastructure of the city is sufficient. The healthy cities project, initiated by WHO, is to encourage decision makers to develop comprehensive local strategies for the protection and sustainability of health through intersectoral cooperation. In the study, it is aimed to evaluate the current situation in line with the vision plan of Uzunköprü district and within the framework of the healthy cities project. Qualitative research method was used in the research. Data were collected by documentary source scanning method and SWOT analysis was made using secondary data obtained from official documents. It has been determined that the district fulfils most of the items covered by the healthy cities project. However, it is important to accelerate and finalize the rehabilitation works of the Ergene river, which is one of the environmental problems of the district. The district needs to design and solve important problems such as unemployment and the low-income group being high compared to the population ratio of the district, using the existing potentials, especially with new initiatives aimed at the socio-economic level of the district. In addition, preventing the migration in the district and giving priority to the projects in the field of tourism will have an important role in its participation in the healthy cities movement. This study is important in order to contribute to the projects to be carried out in line with the vision of Uzunköprü district to participate in the healthy cities movement.

Key Words: Health, Urban Health, Healthy Cities Project, Sustainability.

EXTENDED ABSTRACT

Community health and healthy interaction with an environment is accepted as an indicator of people's quality of life. The health is directly related to the environment in which we live. Issues such as the quality of the residence, work, transportation, food, soil, water and air quality, health measures taken, and climate directly affect a healthy lifestyle that society will develop. In this direction, the World Health Organization (WHO) has started the "Healthy Cities Project" (Belli, 2019, p. 1932). The Healthy Cities Project is a development project that includes all sectors such as the planning of the city's educational opportunities, transportation, infrastructure services and industry. Purpose: In this study, it is aimed to shed light on the projects that must be fulfilled in order to be included in such a network in the future, in line with the vision plan of Uzunköprü and within the framework of the healthy cities project, a SWOT analysis of Uzunköprü district has been made and intended to assess the current situation. Method: Qualitative research method was used in the research. In the research, the data were collected by documentary source scanning method and SWOT analysis was made using secondary data obtained from official documents. Findings: When the studies carried out in Uzunköprü district in line with the basic objectives of healthy cities are evaluated; "A clean, safe physical environment of high quality"; It has been determined that in the borders of Uzunköprü Municipality, Garbage Collection, Transfer to Wild Storage Area, Container Garbage Collection System was developed in 2021, and the disposal and/or

sterilization of medical wastes doubled compared to the previous year (2020:42,255 kg; 2021 Y:80,406 kg). “A stable and sustainable ecosystem in the current situation”; It is stated in the reports that air pollution control studies are carried out in the district and inspections are carried out regularly. A digital application has been launched that makes it possible to learn the locations of the “Waste Collection Points”. “Meeting the basic needs of all the people of the city”; The industrial establishments, among the income sources of Uzunköprü, are mainly on rice and oil production, agriculture and animal husbandry are developed, trade efficiency is mostly for the domestic market, and there is an agriculture-based industry in general. “A strong, mutually supportive and coordinated community and a high level of participation and control of its citizens in decisions that affect their lives, health and well-being”; the reports pointed that there is no problem in the district in terms of social and economic equality that will cause discomfort in the society. “People have access to a wide variety of experiences and resources, with a wide range of contact, interaction and communication opportunities”; Within the boundaries of the district, municipalities and other public institutions carry out effective projects in order to ensure the integration of different groups and social classes. “My Family Uzunköprü” line has been created in order to enable citizens to reach the competent authorities easily. Psychological counselling support was provided to citizens during the COVID 19 epidemic process and in order to enable children and adults who could not go out to the streets during the epidemic process to socialize from their homes, play and fairy tale hours for children, digital theatres for children, sports and concerts for adults were held at determined times from social media accounts within the scope of district municipality services. On the subject of “connection with the past, with the cultural and biological heritage of the inhabitants and with other groups and individuals”, which is an article of the healthy cities movement; It has been stated that Uzunköprü district was a favourite settlement during the Ottoman period and hosted many immovable cultural assets. “Optimally affordable public health and disease care services and high health status accessible to all”; Uzunköprü State Hospital, affiliated to Edirne Provincial Health Directorate in the district, has a total bed capacity of 175. “To have a diverse, vital and innovative economy and a structure that is compatible with and enhances previous features”; According to SEGE-2022, Uzunköprü district is among the third-tier developed districts with a total population of 10.6 million as of 2020 and with this value, which constitutes 12.7 percent of the country's population. The important points that emerged as a result of the SWOT analysis carried out: Strengths; The presence of a strong local government, the participation of non-governmental organizations and the support of the public to NGOs and the logistics location of the district are included. Weaknesses; Environmental and agricultural waste, Ergene River Pollution, Insufficient tourism, Low population, Low job potential, High level of population in the lower income group compared to the population of the district. Opportunities; The people's sensitivity to technology and innovations, its geography suitable for development, its proximity to border gates, the establishment of a mixed OIZ, and its location at the intersection of important roads. Threats; Global climate change, the migration of young people to the centers with intense job opportunities in the district, the pollution of the Ergene river, the lack of professionalism in agriculture, and the lack of branding. Conclusion: As a result; Uzunköprü district, with its logistics location, wide and fertile agricultural lands, product diversity, strong local government, rich history, cultural and natural assets, proximity to industrial

zones and border gates, urban development, urban service and quality of life by using tourism potential opportunities. It is in an advantageous position in terms of increasing the number of people and participating in the ‘‘Healthy Cities Movement’’. It is necessary to design and solve important problems such as not making new initiatives especially for the socio-economic level of the district, unemployment and the low-income group being high compared to the population ratio of the district, by using the existing potentials. In order to be a healthy city, Uzunköprü district should be able to present the image of a Health, Tourism and Agriculture City by solving its environmental problems and balancing its socio-economic level.

1. GİRİŞ

Sağlık kavramı, yaşadığımız çevreyle doğrudan bağlantılı olan bir kavramdır. Çevre şartları içinde yer alan; yaşanan konutun niteliği, çalışma koşulları, ulaşım imkanları, gıda, toprak, su ve havanın temiz olması, alınan sağlık tedbirleri, iklim gibi konular toplumun geliştireceği sağlıklı bir yaşam tarzını doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte, toplumdaki bireylerin ihtiyaçlarının karşılandığı bir çevreyle olan sağlıklı etkileşimi, insanların yaşam kalitesinin göstergesi olarak da kabul edilmektedir.

Son yıllarda hızla gelişen teknolojiyle birlikte, insanların yaşadığı çevre şartlarının da son derece etkilendiği ve değiştiği görülmüştür. Dünya ülkelerinde karar vericilerin, yaşanan hızlı değişimlerden etkilenen bireylerin sağlıklı yaşam koşullarını sağlamak ve geliştirmek için toplum sağlığı odaklı plan ve programlar ortaya koyma çabası içinde oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, ‘‘Sağlıklı Kent’’ kavramı birçok farklı bilim dalı içinde yerini almaya başlamıştır. Sağlıklı kentler kavramı, yaşanan yerin daha sağlıklı, huzurlu ve yaşanabilir olması için sağlığı amaç edinmiş ve bunun için zorunlu olan temel değişiklikleri gerçekleştirerek işleyişi aktif hale getirmiş ve çalışmalarını bu doğrultuda devam ettiren kentleri ifade etmektedir.

‘‘Sağlık’’ kelimesi Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin tam bir iyilik halinde bir yaşam tarzına sahip olabilmesi için, sosyal birlik içinde, asgari düzeyde barınma ve beslenme ihtiyacının karşılandığı, yaşadığı kentte istihdam edilebildiği ve kentin fiziksel altyapısının yeterli olduğu çevre şartlarını gerektirmektedir. Bununla birlikte, kentlerde yaşayan insanların sağlık durumlarının fiziki ve sosyal çevrenin olumsuzluklardan etkilendiği ve toplumun sosyoekonomik düzeyinin en önemli sağlık belirleyicilerinden biri olduğu yapılan çalışmalarda ele alınmıştır (Aydın, 2014: 49). 1991 yılında Dahlgren ve Whitehead tarafından kişilerin sağlığını etkileyen faktörleri ortaya koymak için yaptığı bir çalışmada yer alan Gökkuşuğu Modeline göre, bireyler modelin merkezinde yer almakta, bireysel yaşam tarzı faktörleri, topluluk etkileri, yaşam ve çalışma koşulları ve daha genel sosyal koşullar gibi sağlık üzerinde etki sahibi olan çeşitli katmanlar modelin merkezindeki bireyleri çevrelemektedir. Modelde,

kişilerin sağlık durumlarının belirlenmesi için yaş, cinsiyet ve kalıtsal faktörler, değiştirilemeyen faktörler olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, Gökkuşluğu Modelinde bireysel hayat tarzları, sosyoekonomik, kültürel ve çevresel koşullar gibi faktörler, bireylerin sağlıklı olma koşulunu sağlamak için değiştirilip önlenebileceği düşünülen faktörler olarak belirlenmiştir (Whitehead ve Dahlgren, 1991: 1059,1063). Bu doğrultuda, bu konuda söz sahibi kurum ve kuruluşlar birçok plan ve projelerle birlikte toplum sağlığı için harekete geçmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Avrupa Kentleri karar mercileriyle birlikte, kent sağlığının gelişimini kapsayan uzun soluklu uluslararası bir gelişim projesi olan “Sağlıklı Kentler Projesi”ni başlatmıştır (Belli, 2019, s. 1932). Sağlıklı Kentler Projesi, yalnızca tıbbi manada kentin sağlık düzeyinin artırılması, daha çok sağlık hizmet birimi ya da daha çok sağlık kurumu değil; o yerleşim yeri için eğitim olanaklarının planlanması, ulaşım, altyapı hizmetleri, sanayi vb. gibi tüm sektörleri kapsayan bir projesidir. DSÖ, başlattığı proje ile kentlerin mevcut durumlarından başlayarak, sonraki yıllarda sağlıklı bir şekilde planlanması ve gelecekte sürdürülebilir sağlıklı imajına ulaşılmasını amaçlamaktadır. Ayrıca, Sağlıklı Kentler Projesinin sektörler arası iş birliğiyle sağlığın korunması ve sürdürülebilir olabilmesi için, karar vericileri kapsamlı yöresel stratejilere teşvik ettiği bilinmektedir.

Bu çalışmada, tüm dünyada ve ülkemizde kabul gören Dünya Sağlık Örgütü tarafından yürütülen “Sağlıklı Kentler Projesi” içinde henüz yer almamış olan Uzunköprü ilçesinin vizyon planı doğrultusunda ve sağlıklı kentler projesi çerçevesinde, gelecekte böyle bir ağda yer alabilmesi için yerine getirilmesi gereken şartları öne çıkaracak projelere ışık tutması amacıyla, ilçenin SWOT analizi yapılarak, mevcut durumun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek üzere öncelikle sağlıklı kent kavramı, sağlıklı kentler projesi ve Türkiye ve Sağlıklı Kentler Projesi değerlendirilmiştir. Daha sonra, Uzunköprü ilçesinin sağlıklı kentler projesi kapsamında değerlendirilmesi ve mevcut durumun tespiti için, Sağlıklı Kent Hareketinin kabul ettiği, temel maddelere göre ilçe belediyesinin vizyon ve misyonu incelenmiş, İlçedeki kamu kurum ve kuruluşlarının ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının resmi rapor, plan ve proje gibi kaynakları doküman analizi yöntemiyle incelenmiş, elde edilen ikincil verilerden faydalanılmış ve kentin mevcut durumu SWOT analizi yapılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

2. SAĞLIKLI KENT KAVRAMI VE SAĞLIKLI KENTLER PROJESİ

Kent kavramı, karmaşık ve tanımlanması güç bir kavram olmakla birlikte kentleşme süreci uygarlığın başlangıcı olarak kabul edilmiştir (Toprak,1995:1; Toprak, 2001: 6). Kent kavramı, nüfusun yüksek ve yoğun olması yönünden, toplumsal heterojenlik ve entegrasyon düzeyi artmış karmaşık ve dinamik bir mekanizmanın aktif olduğu, insanların ikamet yeri olarak da tanımlanmaktadır (Çezik, 1982: 17).

Kent yapısının niteliği, insan sağlığı için temel bir belirleyici olarak kabul edilmektedir. İnsan sağlığı, kentlerdeki çalışma ve yaşam koşullarından fiziki ve sosyo-ekonomik çevreden; sunulan hizmetlerin kalitesinden ve erişebilirliğinden etkilenmektedir. Bu nedenle, sağlık konusu sadece sağlık sektörünün değil tüm sektörleri ilgilendiren bir konudur. Özellikle kentlerdeki yönetimler, sağlığın geliştirilmesi ve sürdürülebilir olması açısından yerel kalkınmanın önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini dikkate alınmadan yapılan planlamalarda, sorunların kendiliğinden ortaya çıktığı görülmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde, kentler için yapılan plan ve projelerde sağlıklı kent kavramı önem taşımaktadır.

Kent yerel yönetimlerinin temel amacı; kentleri kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir bir yaşam alanı haline getirmektir. Sağlıklı kent bakış açısı, kentlerdeki birçok sağlık sorununu değerlendirmek ve kentte yaşayan bireylere sağlıklı yaşam tarzı kazandırmak amacını taşımaktadır. Ayrıca, sağlıklı bir ekonomi, sağlıklı bir çevre ve sağlıklı bir toplum, sağlıklı bir kentin temel amacını oluşturmaktadır. Bu nedenle, kent planlamasındaki bu sağlık yaklaşımı, sürdürülebilir ilerleme çerçevesinde yapılacak planlamalarla daha mümkün olacaktır (Barton ve Tsourou, 2006, s.34.).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1986 yılında başlatılan ‘‘Herkes İçin Sağlık (HİS)’’ ilkesine dayanan Sağlıklı Kentler Projesi kapsamındaki yeni halk sağlığı yaklaşımı, sağlık konusunu toplumdaki tüm bireyleri ve tüm kesimleri yakından ilgilendiren bir konu haline getirmeyi hedeflemektedir (Belli, 2019, s. 1932). Ayrıca, sağlıklı kentler hareketi Dünya Sağlık Örgütü tarafından kentlerin sağlık göstergelerini belirlemek ve bu göstergeleri olumsuz etkileyen faktörlere çözüm üretmek amacıyla başlatılan bir projedir. Sağlıklı Kentler projesi Avrupa’da on bir kent ile başlatılmış ve kısa zamanda Avrupa kıtasının otuz ülkesinde oluşturulan ulusal ağlar aracılığıyla bin dört yüz kent ve kasaba sayısına ulaşmıştır. Bununla birlikte, proje zaman içinde genişleyerek Avustralya, Kanada ve Amerika’da da bazı kentlere ulaşmış ve küresel bir hareket haline dönüşmüştür (Ashton, vd. 1987, s. 324). Projenin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için temel teknik ve sorumluluk o yerleşim yerinde yaşamlarını sürdüren kişilere, yerel yönetimlere, sivil toplum örgütlerine, resmi ve resmi statü taşımayan kuruluşlara, medyaya, bölgenin sağlık emekçilerine, uzmanlarına ve yüksek öğretim kurumlarına yüklenmektedir

(Başaran, 2007, s. 207-227). Proje kapsamı, DSÖ tarafından belirlenmiş yıllık temalardan oluşan, 4-5 yıllık fazlar şeklinde yürütülmektedir. Proje içinde yeni ağlar, her fazda farklı temalar üzerine kurulmaktadır (Sağlıklı Kentler Birliği, 2018). Avrupa Sağlıklı Kentler Projesi ilk 6 fazını tamamlanmış olup, yedinci faz devam etmektedir (Sağlıklı Kentler Birliği, 2022).

Genel olarak değerlendirildiğinde, sağlıklı kentlerin profillerinin Sağlıklı Kentler Projesinin temel maddeleri üzerinde konumlandığı görülmektedir. Sağlıklı Kentler Projesinin amaçları; sağlıklı toplum politikalarını teşvik etmek, destekleyici toplumsal çevreyi oluşturmak, kaynakların doğru kullanımını sağlamak, toplumun katılımını özendirme ve arttırmak, bütünleşik kent sağlığı program ve planlarını hazırlamak, ulusal ve uluslararası proje ortaklıkları oluşturmak olarak sıralanmakta ve kent sağlığı profilini kapsayan maddeler olarak dikkat çekmektedir. Değişim için son derece gerekli araçlar olarak görülen bu maddeler, yerel karar alma ve stratejik planlama aşamalarının vazgeçilmez birer parçası olarak kabul edilmektedir (İzmir Büyük Şehir Belediyesi, 2023).

Sağlıklı Kentler projesi, sağlık konusunu Avrupa şehirlerinin politika yapımcılarının da gündemine getirerek, yerel düzeydeki halkın sağlığı açısından önemli bir lobi oluşturmasını amaç edinen, uzun dönemli bir kalkınma projesi olarak, kentlerde yaşamını devam ettiren ve çalışan insanların fiziki, psikolojik ve çevresel konforunu artırmayı hedeflemektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2021). Bu bağlamda, kaliteli yaşam alanlarına sahip, temiz, güvenilir bir fiziksel çevre elde etmek sağlıklı kentlerin ana maddelerinden biri olarak belirtilmiştir (World Health Organization, 2021).

2.1. Türkiye ve Sağlıklı Kentler Projesi

Sağlıklı Kentler Birliği, Sağlıklı Kentler Hareketinin ülkemizde gelişebilmesi, benimsenmesi, uygulanabilmesi amacıyla 10 kurucu belediyenin girişimiyle (Bursa, Yalova, Van, Kadıköy, Afyonkarahisar, Tepebaşı, Çankaya, Ürgüp, Ordu, Kırıkkale) 2 Aralık 2004 tarih ve 2004/8226 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu kapsamında kurulmuştur (Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2023). Ülkemizde, Sağlıklı Kentler Projesi yerel yönetimler mevzuatının ortaya koymuş olduğu alt yapı imkanları dahilinde ve mahalli idare birlikleri mevzuatı çerçevesinde olmak üzere iki yasal zeminde yer almaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi, ülkemizde Sağlıklı Şehirler Projesi'nin ilk üye kenti olmuştur (Başaran, 2007).

Türkiye'de, Sağlıklı Kentler Birliğinin mevcut üye belediye sayısının 120 adet olduğu bilinmektedir. Bu iller arasında Uzunköprü ilçesinin bağlı olduğu Edirne ili, Sağlıklı Kentler Birliğinin 52. üye belediyesi olarak listede yer almaktadır (Sağlıklı Kentler Birliği, 2021). Sağlıklı Kentler Birliği'nin üye belediyelerle birlikte gerçekleştirdiği faaliyetler hem Türkiye'de hem dünyada birçok kentte gelişerek

devam eden Sağlıklı Kentler Hareketi'nin uygulanabilirliğinin en büyük göstergesidir.

Sağlıklı Kentler Birliği, “Sağlıklı Kentler” hareketinin güçlenebilmesi, sahiplenilmesi ve aktif hale getirilmesi hedefiyle, dünyada binlerce kentte ve Türkiye’de bu konuya önem veren kentlerin birlikte ortaya koydukları güç birliği olarak ifade edilebilmektedir. “Sağlıklı Kentler” kavramı tanımı daha açık bir ifadeyle değerler kümesi temeline oturtulmuştur. Bu temel kümede; sağlık ve refah hakkı, eşitlik ve sosyal adalet; cinsiyet eşitliği, dayanışma; sosyal içerme ve sürdürülebilirlik gibi önemli unsurlar yer almaktadır. Bununla birlikte, sağlıklı kentler kavramı sektörler arası iş birliği, toplumun katılımı ve güçlendirme ilkelerini de temel almaktadır (Tsouros, 2017, s.8).

Ülkemizde Sağlıklı Kentler Birliği, kurulduğu günden bu yana, ele aldığı konu ve çalışmalar ile faaliyetlerini sürdürmekte, “Sürdürülebilir Kalkınma” ve “Sürdürülebilir Şehirler Oluşturmak” sloganıyla kent sağlığını ilgilendiren tüm kentsel ve çevresel konularda eğitimler, çalıştaylar, sempozyumlar, konferanslar, uluslararası kongreler, yarışmalar, ödül törenleri ve farkındalık çalışmalarını üye belediyelerle birlikte gerçekleştirmektedir (Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2023).

3. UZUNKÖPRÜ İLÇESİNİN SAĞLIKLI KENTLER PROJESİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlıklı şehir tanımlamasına göre: Sağlıklı bir şehir, bir sonuçla değil, bir süreçle tanımlanmaktadır. Sağlıklı şehirlerde yenilik, bilgi paylaşımı ve sağlık diplomasisine değer verilmekte ve beslenmektedir. Sağlıklı bir şehir, sağlık ve refah arayışına imkân veren ulaşılabilir bir sosyal, fiziksel ve kültürel çevre yaratma amacındadır. Sağlıklı bir şehir, tüm eylemlerinde, politikalarında ve sistemlerinde barışı teşvik ederek ve koruyarak örnek teşkil etmektedir (WHO, 2022).

Sağlıklı bir şehir projesinde ele alınacak konuların geniş olduğu, sağlıklı bir şehrin genel olarak tanımlanmış sağlık kavramından çok daha fazla anlam taşıdığı literatürde belirtilmiştir. Genel olarak ele alındığında ise, sağlıklı şehir kavramının temel olarak aşağıdaki maddeleri içermekte olduğu görülmektedir (WHO, 2018, Kenzer, 2000;115 ve Glouberma vd. 2006; 325-38):

- “Yüksek kalitede temiz, güvenli bir fiziki çevre;”
- “Mevcut durumda tutarlı ve uzun dönemde devamı olan bir ekosistem;”
- “Güçlü, birbirini destekleyici ve koordineli bir toplum;”
- “Vatandaşlarının yaşamlarını, sağlıklarını ve esenliklerini etki eden kararlara yüksek oranda katılımı ve denetimi;”
- “Kent halkının temel ihtiyaçlarının karşılanması;”
- “İnsanların çok çeşitli temas, etkileşim ve iletişim şansı ile farklı tecrübe ve kaynaklara ulaşımı;”
- “Çeşitli, hayati ve inovatif bir ekonomi;”

- “Kent tarihiyle, şehir sakinlerinin kültürel ve biyolojik mirasıyla ve diğer grup ve bireylerle bağlantılılık;”
- “Erişebilir en üst seviyede uygun halk sağlığı ve sağlık bakım hizmetleri ve yüksek sağlık durumu.”

Uzunköprü ilçesinin sağlıklı kentler projesi kapsamında değerlendirilmesi ve mevcut durumun tespiti için, Sağlıklı Kent Hareketinin kabul ettiği, temel maddelere göre ilçe belediyesinin vizyon ve misyonu ve İlçedeki kamu kurum ve kuruluşlarının ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ilçede yürüttüğü çalışmalar değerlendirilmiş ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından toplanan kurumsal veriler ele alınmıştır.

Kentte, kentsel hizmetlerin sürdürülebilirliği, katılım ve yönetim, sektörel iş birliği ve dezavantajlı grupların desteklenmesi maddeleriyle ilgili olan ve Uzunköprü ilçesi için hazırlanan plan ve projelere göre kent durumunun değerlendirilmesi yapılarak SWOT analizi gerçekleştirilmiştir. Bu yönde yapılan araştırmaya göre, Uzunköprü ilçesi için Trakya Kalkınma ajansı tarafından birçok paydaşın katıldığı “Uzunköprü’nün Geleceği Kentsel Strateji Çalıştayı” gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Çalıştayda “Yeni Kent Yaklaşımları” başlığı altında Sağlıklı Kentler konusu ayrıca değerlendirildiği tespit edilmiştir (T.C. Kalkınma Kütüphanesi, 2022).

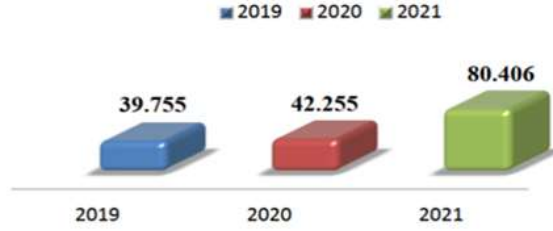
Sağlıklı kentlerin temel hedefleri doğrultusunda Uzunköprü ilçesinde gerçekleştirilen bazı çalışmaların değerlendirilmesi:

“*Yüksek nitelikte temiz, güvenli bir fiziksel çevre*”; Uzunköprü Belediyesi, temiz, güvenli bir fiziksel çevre oluşturmak amacıyla sınırları içinde, ortak alanların temizlenmesi, katı atıkların toplanması, nakledilmesi ve depolanması konusunda sürdürülebilir bir faaliyet gerçekleştirdiği tespit edilmiş ve aşağıdaki verilere ulaşılmıştır: Bu madde kapsamında Uzunköprü Belediyesi 2021 faaliyet raporunda yer alan bazı hizmetler aşağıda sıralanmıştır:

• 2021 yılı içerisinde, Uzunköprü Belediye Sınırları içerisinde, Çöp Toplama, Vahşi Depolama Alanına Nakli, Cadde, Pazar Yeri vb. yerlerin temizlenmesi, Ana Arterlerin Makine ile süpürülmesi işi kapsamında 55.860 kg atık toplandığı belirlenmiştir.

• Konteyner çöp toplama sisteminin geliştirilmesi sağlanmıştır, kalorifer ve soba cürufklarının toplanması ilgili düzenleme yapılmış ve cadde ve sokakların süpürülmesi ve temizliği uygun saatlerde aksatılmadan devam ettiği belirtilmiştir.

• Tıbbi atıkların bertarafı konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığından lisanslı firma ile tıbbi atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf edilmesine ilişkin iş birliği protokolü imzalamıştır. İlçede 2021 yılında 80.406 kg tıbbi atık toplanarak, sterilizasyon tesisine gönderilmiş ve sterilize edilmiştir.

TOPLANAN TIBBİ ATIK MİKTARLARI (KG)**Grafik 1.** Toplanan Atık Miktarı

Kaynak: Uzunköprü Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021.

Sağlıklı kentlerin temel hedefleri doğrultusunda yer alan “*Mevcut durumda istikrarlı ve uzun vadede sürdürülebilir bir ekosistem*” oluşturma başlığı altında ilçenin, aşağıda sıralanan faaliyetlerde bulunduğu tespit edilmiştir.

- İlçede, hava kirliliği mücadele çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliği Yönetmeliği ve İl Mahalli Çevre Kurul Kararı gereği katı yakıt satışı yapan yerlere düzenli denetimler yapılmaktadır.

- Ambalaj Atıkları Yönetim sistemiyle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından yetkili lisanslı bir firma ile sözleşme imzalanmış ve Uzunköprü’deki ambalaj atıklarının düzenli olarak toplandığı ve geri dönüşümün sağlandığı ilgili raporlarda belirtilmiştir.

- Ayrıca, “Atık Toplama Noktalarının” yerlerinin bulunmasını sağlayan dijital bir uygulamanın faaliyete geçtiği resmi rapor ve belgelerde belirtilmiştir.

“*Güçlü, karşılıklı olarak destekleyici ve koordineli bir topluluk ve vatandaşlarının yaşamlarını, sağlıklarını ve esenliklerini etkileyen kararlara yüksek düzeyde katılımı ve denetimi*” maddesi altında yapılan değerlendirmede ilçede yürütülen faaliyetler aşağıda sıralanmıştır:

- Trakya Kalkınma Ajansının gerçekleştirdiği çalıştayda; Sivil Toplumun Kamu Kesimi ve Özel Sektörden Beklentileri, Kamu Kesiminin Özel Sektör ve Sivil Toplum Kuruluşlarından Beklentileri ve Özel Sektörün Kamu Kesimi ve Sivil Toplumdan beklentileri çalıştayda maddeler halinde yer almıştır.

- Çalıştayda vatandaşların söz hakkının olduğu, karar alma süreçlerine katıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca, ilçede yeterli sayıda sivil toplum örgütünün olduğu belirtilmiştir.

- Sağlıklı bir şehir için önemli bir faktör olan ‘katılım’ konusunda ortak mal ve hizmetlerini etkileyen kararlara toplum katılımı sağlanarak öneri ve görüşlerin alındığı belirtilmiştir. Çalıştayda, Uzunköprü ilçesinde sosyal ve iktisadi eşitlik olduğu belirtilerek, bilhassa son zamanlarda Romanlar gibi dezavantajlı vatandaşlara

özgü projelerle herkesin eşit imkan ve şartlara sahip olunması sağlanmış ve sağlıklı kentler hareketinin planlamasında en önemli parçası olan insan unsuru maddesi üzerinde durulmuştur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012).

Uzunköprü ilçesi, bulunduğu coğrafi konum itibarıyla, şehir merkezlerine yakınlığı, metropol bir şehir planı İstanbul'a yakınlığı sebebiyle avantajlı bir konuma sahiptir. Bu nedenle, sağlıklı kentler profili oluşumunda “*Tüm şehir halkının temel ihtiyaçlarının karşılanması ve “İnsanların çok çeşitli temas, etkileşim ve iletişim şansı ile farklı tecrübe ve kaynaklara ulaşımı”*” maddeleri açısından ilçenin avantajlı bir konumda olduğu görülmektedir. Ayrıca, ilçede yaşayanların çok çeşitli temas, etkileşim ve iletişim şansı ile farklı tecrübe ve kaynaklara ulaşımı konusunda ilgili faaliyetlere aşağıda yer verilmiştir:

- İlçede her ay muhtarlar ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri bir araya gelerek halk buluşmalarını gerçekleştirmekte, Uzunköprü’de yaşayan kadınlar belediyeye davet edilerek yapılan çalışmalar paylaşmakta, beklenti ve talepler dinlenilmektedir.

- Vatandaşların, yetkili mercilere kolaylıkla ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla “Ailem Uzunköprü” hattı oluşturularak, “Ailem Uzunköprü Ekipleri” tarafından ihtiyaç sahibi vatandaşlara ve ailelere destekler gerçekleştirilmektedir.

- Yaşanan COVID 19 salgını sürecinde, toplu kullanılan yerlerin düzenli olarak dezenfekte edilmesi ve hijyen kurallarının uygulanması sağlanmıştır.

- COVID 19 salgını sürecinde vatandaşlara psikolojik danışmanlık desteği verilmesi sağlanmış, salgını sürecinde sokağa çıkamayan çocuk ve yetişkinlerin evlerinden sosyalleşmelerini sağlamak için ilçe belediyesi hizmetleri dahilinde, sosyal medya hesaplarından çocuklara yönelik olarak oyun ve masal saatleri, dijital tiyatrolar; yetişkinlere yönelik olarak da spor ve konserler belirlenen saatlerde gerçekleştirilmiştir.

Sağlıklı kentler hareketinin bir maddesi olan “*Geçmişle, şehir sakinlerinin kültürel ve biyolojik mirasıyla ve diğer grup ve bireylerle bağlantılılık*”

- Bu başlık altında, Uzunköprü ilçesinin Osmanlı döneminin önemli bir yaşam noktası olduğu, birçok taşınmaz kültür varlığını sınırları içinde bulundurduğu ilgili belgelerde yer almıştır. Önemli kültür varlıklarının yeniden kent kimliği içerisinde yer alması için Belediye başarılı projeler gerçekleştirdiği de ilgili raporlarda ifade edilmiştir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012 ve Uzunköprü Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020).

- Tarihi köprünün restorasyon süreci başlamış olup, restorasyon sona erdiği zaman diğer alanların düzenleme çalışmasının yapılması hedeflenmektedir.

- Uzunköprü ilçesi son zamanlarda ortaya çıkan kirlilik ve çok yüksek kaynak tüketiminden en çok etkilenen yerleşim yerlerinden biri haline dönüşmüştür. İlçe, acilen korunması gereken tabii ve insani zenginlikleri ile dikkat çeken bir yerleşim

yeridir. Bu konuda, ilçe sakinlerinin sürdürülebilir üretim ve yaşanabilir çevre için istekli oldukları ilgili raporda yer almıştır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012).

•Ergene nehrini ıslah planı kapsamında önümüzdeki yirmi veya otuz yıl içinde nehir suyunun eski kalitesinin kazandırılması planlanmaktadır. Bu hedefle Çorlu-Çerkezköy hattında ıslah organize sanayi bölgeleri kurulmuştur (UTSO, 2019).

“Herkesin erişebileceği optimum düzeyde uygun halk sağlığı ve hastalık bakım hizmetleri ve yüksek sağlık durumu” maddesiyle ilgili olarak aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır:

•İlçede Edirne İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Uzunköprü Devlet Hastanesi toplamda 175 yatak kapasitesine sahiptir. Dahili Birimler, Cerrahi Birimler, Acil ve Diş olmak üzere hizmet birimlerine sahiptir (Edirne İl Sağlık Müdürlüğü, 2022).

•Uzunköprü İlçe Devlet Hastanesinde Sosyal Sorumluluk Kapsamında Yürütülen Faaliyetler; Gebe Okulu, Diyabet Okulu ve Evde Bakım Hasta Yakını Bilgilendirme Sınıfı olarak sıralanmaktadır.

• Özellikle hizmetler kapsamında, İkinci Basamak Yoğun Bakım Ünitesi, Üçüncü Basamak Yoğun Bakım Ünitesi, Palyatif Bakım Ünitesi, Hemodiyaliz Ünitesi, Yeni Doğan Yoğun Bakım, Evde Bakım Hizmetleri yürütülmektedir.

• İlçe Acil servisinde, 5 adet monitörlü gözlem, 1 adet resüsitasyon, 1 adet muayene sedyesi olmak üzere toplamda 14 sedye bulunmaktadır.

• Hastanede, Biyokimya, Mikrobiyoloji laboratuvarları, Radyoloji, BT ve Ultrasonografi (US) tetkiki hizmetleri vermektedir.

• T.C. Edirne Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Edirne Uzunköprü İlçe Devlet Hastanesi için 2021 Yılı Eğitim Planı çerçevesinde sağlık sektörü iç paydaşlarına, İş Sağlığı ve Güvenliği, Kişiler Arası İlişkiler, İletişim, Hasta Hakları ve Sorumlulukları, Etik, Hasta Yönlendirme, Hasta Memnuniyeti, Hasta Mahremiyeti, Etik ve Hasta Hakları, Hasta güvenliği gibi konularında eğitimlerin verildiği resmi belgelerde yer almıştır (Uzunköprü Devlet Hastanesi Eğitim Planı, 2021).

Projenin “Çeşitli, hayati ve inovatif bir ekonomi ve önceki özelliklerle uyumlu ve bunları geliştiren bir yapıya sahip olmak” maddesi kapsamında ilçe değerlendirildiğinde ise aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir:

•Ticaret ve Sanayi Odasının 2019 yılı raporuna göre ilçenin ekonomik yapısı kapsamında gelir kaynakları arasında, sanayi kuruluşlarının ağırlıklı olarak pirinç ve yağ imalatı üzerine olduğu, tarım ve hayvancılığın gelişmiş olduğu, ticaret etkinliği daha çok iç piyasalara yönelik olduğu tespit edilmiş ve genel özellik olarak tarıma dayalı bir sanayi söz konusu olduğu belirlenmiştir.

•Uzunköprü ilçesi merkez ve köylerinde büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvancılığının çok hareketli bir piyasaya sahip olduğu, bunun yanında

Uzunköprü'de ticari olarak 3 köyde balıkçılık işletmesinin mevcudiyeti Ticaret ve Sanayi Odasının 2019 yılı raporunda ifade edilmiştir (UTSO,2019).

•T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması yapılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada sosyo-ekonomik gelişmişliği gösteren, girdi ve çıktı değişkenlerini içeren ve veri kalitesi uygun olan 56 değişken kullanılmıştır (SEGE, 2022). SEGE-2022'ye göre Uzunköprü ilçesinin, nüfusu 2020 yılında 10,6 milyon düzeyinde olduğu ve ülke nüfusunun yüzde 12,7'sini oluşturarak üçüncü kademe gelişmiş ilçeler arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

•Bu seviyede bulunan ilçelerin imalat sanayii ve hizmetler sektörleri iş yerleri Türkiye payları (%8 ve %9) birinci ve ikinci gelişmişlik seviyesine göre (%49,7-%49,6 ve %37-%35) oldukça düşük olduğu görülmüştür. Ülke içerisindeki imalat sanayii ve hizmetler sektörlerindeki iş yeri sayıları paylarının bu kademedeki ilçelerden başlayarak önemli ölçüde azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, her bir kişi için ortalama yapılan sosyal yardım miktarının artış gösterdiği belirlenmiştir (SEGE,2022).

Tablo 1: Edirne İli ve İlçeleri Kişi Başı Ortalama Yardım Miktarı.

İlçe Adı	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Skor	Kademe
Merkez	40	1	2,113	1
Keşan	195	2	0,623	2
Uzunköprü	301	3	0,100	3
Havsa	435	4	-0,198	4
Enez	483	5	-0,284	4
Süloğlu	484	6	-0,285	4
Lalapaşa	522	7	-0,351	4
İpsala	560	8	-0,408	4
Meriç	842	9	-0,806	5

Kaynak: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması,2022.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Uzunköprü belediyesinin misyon ve vizyonu, belediyenin stratejik plan belgeleri, ilçedeki kamu kurum ve kuruluşlarının ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının resmi rapor, plan ve proje gibi kaynakları doküman analizi yöntemiyle incelenmiş, elde edilen ikincil verilerden faydalanılmıştır. Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntem olarak ifade edilmektedir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını içermektedir (Corbin & Strauss, 2008). Elde edilen ikincil veriler kullanılarak kentin mevcut durumu SWOT analizi yapılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.1. Araştırmanın Bilgi Toplama Yöntemi

Uzunköprü belediyesini misyon ve vizyonları ve belediyenin stratejik plan belgeleri, ilçedeki kamu kurum ve kuruluşlarının ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının resmi rapor, plan ve proje gibi kaynakları belgesel tarama (Doküman Analizi) yolu incelenmiştir. Elde edilen belgeler üzerindeki veriler kullanılarak, kentin mevcut durumu SWOT analizi yapılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, tüm dünyada ve ülkemizde kabul gören Dünya Sağlık Örgütü tarafından yürütülen “Sağlıklı Kentler Projesi” içinde henüz yer almamış olan Uzunköprü ilçesinin vizyon planı doğrultusunda ve sağlıklı kentler projesi çerçevesinde, gelecekte böyle bir ağda yer alabilmesi için yerine getirilmesi gereken şartları öne çıkaracak projelere ışık tutması amacıyla, ilçenin SWOT analizi yapılarak, mevcut durumun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, ilçenin mevcut durum tespitiyle, sağlıklı kent olma vizyon ve hedeflerine ulaşması açısından önem arz etmektedir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın bulgularına aşağıda yer verilmiştir.

5.1. Uzunköprü İlçesinin Sağlıklı Kentler Projesine Yönelik SWOT Analizi

SWOT analizi, incelenen kuruluşun iç sorunları (güçlü ve zayıf yönleri) ile birlikte dış çevresel sorunları (fırsatlar ve tehditler) dikkate alan ve belirleyen analitik bir modeldir, bu nedenle dikkate alınan durumlara uygun stratejiyi belirlemeye fayda sağlamaktadır. Bir sahanın, bir faaliyetin, bir organizasyonun var olan durumunu ve beklentilerini belirlemenin en basit şekli o konu ile ilgili SWOT analizinin yapılmasıdır (Akça, 2005: 516). Bu bağlamda SWOT analizi, o yörenin sahip olduğu potansiyelinin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılması, analiz edilmesi ve bölgenin o hedef doğrultusunda doğru stratejilerin belirlenmesine

yardımcı olmasıdır. Ayrıca, SWOT analizi bölgenin sahip olduğu fırsatları her zaman değerlendirmeye alınması, var olan aksaklıkların belirlenmesine ve çözüme kavuşturulmasını sağlayan bir araç olarak kabul edilmektedir (Yeşiltaş vd., 2009: 252).

Sağlıklı Kentler Birliği'ne içinde yer alabilmek için Uzunköprü ilçesinin SWOT analizi yapılmıştır.

Güçlü Yanlar

- Güçlü yerel yönetimin varlığı
- Katılımcı Sivil toplum örgütlerinin varlığı ve halkın STK'ları destek vermesi
- Alt yapısını büyük oranda çözmüş olması
- Sağlık hizmetleri ve hastane bakımından alt yapısının iyi olması
- Ulaşım imkânları
- İlçenin verimli topraklara sahip olması
- Yüksek oranda seracılık olması ve ürün çeşitliliğine sahip olması
- Zengin tarih, kültür ve tabiat varlıklarının bulunması
- İlçenin güvenli bir yerleşim yeri olması
- Sanayi bölgelerine yakınlık
- Zengin linyit kömürü yatakları
- Tarım arazilerinin sulama imkânı (Yüksek yer altı suyu potansiyeli)
- Tarım ve hayvancılık üretiminde ilçenin Edirne genelinde ilk sırada olması

Zayıf Yanlar

- Çevresel ve zirai atıklar
- Turizm yetersizliği
- Nüfusun azlığı
- İş potansiyelinin azlığı
- Alt gelir grubunda bulunan vatandaşların ilçenin nüfus oranına göre yüksek olması.
- Ergene kirliliği
- Dışa göç
- Ergene nehrinin taşması
- Sosyal yaşam alanlarının kısıtlı olması
- Yer altı suyunun kontrolsüz kullanılıyor olması
- Gümrük kapısının açık olmaması
- Girişimciliğin yeterli olmaması ve sahip olunan potansiyellerin tam olarak kullanılamaması

Fırsatlar

- Halkın teknolojiye ve yenilikler konusunda duyarlı olması
- Gelişme uygun coğrafi yapısının olması
- Karma OSB'nin kurulacak olması
- Önemli yollarının kesişiminde yer alması
- Uzunköprü'nün tarihi bir şehir olması
- İlçede üniversitenin bulunması
- Uzunköprü'nün mimari bir başyapıt olması
- Kent ve tarih bilincinin olması
- Hizmet sektörünün gelişmiş olması
- Ticaret potansiyelinin olması
- Günümüzde aktif olmasa da Eskiköy demiryolu sınır kapısının varlığı ve Sınır Kapısının açılma olasılığı
- Üzüm ve şarapçılık kültürünün köklü tarihi olması
- Turizm potansiyeli

Tehditler

- Küresel iklim değişikliği
- İlçede gençlerin iş fırsatı yoğun olan merkezlere göçü; Şehrin göç vermesi
- Ergene Nehri'nin kirli olması
- Tarımın yeterli profesyonellikte yapılmaması
- Markalaşamama
- Nitelikli eleman yetiştirilememesi
- İklim kaynaklı verimlilik düşüşü
- Eğitim alan gençlerin geri dönmemesi
- Tarım topraklarının hızla el değiştirmesi

6. TARTIŞMA

Çalışma sonucunda, ilçenin güçlü yönlerinin ilçenin verimli topraklara sahip olması, geniş ve verimli tarım arazilerinde ürün çeşitliliğine sahip olması, seracılığın gelişmiş olması ve ulaşım imkânlarının iyi düzeyde olması, sağlıklı kentler hareketinin en önemli maddeleri içinde olan “Kent halkının temel ihtiyaçlarının karşılanması” ve “Çeşitli, hayati ve inovatif bir ekonomi” maddeleri açısından elverişli şartları taşıdığı görülmektedir. Kentte yaşayan bireylerin sağlık durumlarının tespitinde biyolojik faktörlerle birlikte, yaşadıkları çevrenin fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik şartları da son derece etkili olmaktadır (Okçu ve Kaya, 2008, s.363). Sağlıklı kentler projesinin temel hedefleri, bireylerin sağlıklı bir çevrede, tüm süreçlere etkin bir şekilde katılabildiği, kültürel ve doğal mirasın korunduğu, kentte yaşayanların eşitlik özgürlük barış ve güven ortamı içerisinde bütün kamusal ve kentsel hizmetlerden ayrımsız bir şekilde faydalandığı, tüm karar

süreçlerine doğrudan katıldığı bir kent demokrasisi içerisinde bireyin toplumsallaşmasını sağlamaktır (Fırat, 2006). Bu doğrultuda, ilçenin sahip olduğu güçlü yanları arasında, güçlü bir yerel yönetimin varlığı, katılımcı sivil toplum örgütlerin varlığı ve halkın STK'ları destek vermesi, ilçenin güvenli bir yerleşim yeri olması, zengin tarih, kültür ve tabiat varlıklarının bulunması sağlıklı kentler profiline ulaşması yönünden olumlu katkı sağlayacağı görülmektedir.

İlçenin zayıf yönleri değerlendirildiğinde de ise, en önemli sorunu çevresel ve zirai atıklar ve ilçe sınırları içinde yer alan Ergene nehrinin taşması ve kirliliği dikkat çekmektedir. Sağlık kavramı yaşadığımız çevreyle doğrudan ilintili bir kavram olup, yaşanılan bölgede bozulan olumsuz çevre şartları düzeltilmedikçe insan sağlığının korunması çok güç olmaktadır ve olumsuz çevre şartları düzeltilmedikçe de topluma sağlanan sağlık hizmetleri de ne yazık ki sınırlı kalmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004). İlçenin bu yönde değerlendirilmesinde sağlıklı kentler hareketinin en önemli unsurları arasında yer alan temiz, güvenilir fiziksel çevre şartı kentte ciddi bir şekilde ihlal edildiği görülmektedir. İlçede bu konuda önemli bir toplumsal farkındalık mevcuttur. Bu konuyla ilgili yasal zeminde girişimlerde bulunulmuş olduğu tespit edilmiştir. Ergene nehrini ıslah planı kapsamında önümüzdeki yirmi veya otuz yıl içinde nehir suyunun eski kalitesinin kazandırılması planlanmaktadır. Bu hedefle Çorlu-Çerkezköy hattında ıslah organize sanayi bölgeleri kurulmuştur (UTSO, 2019). İlçenin sahip olduğu diğer zayıf yanlar ise iş potansiyelinin azlığı, dışa göç ve alt gelir grubunda bulunan vatandaşların ilçenin nüfus oranına göre yüksek olmasıdır. İnsan ve toplum sağlığını en fazla tehdit eden faktörlerden biri artan kent yoksulluğu olduğu ve gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşan yoksul gruplarla ilintili olarak sağlık koşulları da kötü olduğu bilinmektedir (Özçelik, A., 2002). Bu durumda, ilçedeki ekonomik ve sosyal koşulların daha detaylı bir şekilde irdelenmesiyle kentin sağlık gelişimi plan ve stratejilerinin ilçedeki tüm paydaşlarla (STK, Kamu ve Kuruluşları vb.) birlikte hazırlanması fayda sağlayacaktır. İlçenin en önemli fırsatları; gelişme uygun coğrafi yapısının olması, önemli yollarının kesişiminde yer alması, ticaret potansiyelinin olması, Uzunköprü'nün tarihi bir kent olması ve üzüm ve şarapçılık kültürünün köklü tarihi olması önemli bir turizm potansiyelini ortaya koymaktadır. İlçenin sahip olduğu bu fırsatları değerlendirerek amaca uygun plan ve projelerle "Sürdürülebilir Kalkınma" ve Sağlıklı Kentler Yaratmak" yolunda ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılabileceği ön görülmektedir.

İlçeyi tehdit eden unsurlar arasında en önemli unsur, Ergene Nehrinin oluşturmuş olduğu olumsuz koşullar görülmektedir. Bu koşulların iyileştirilmesi için bulunulan girişimlerin takibinin hassasiyetle yapılması çok önemlidir. Bu durumda ilçedeki bireyler ve STK'lar konun takibini gerçekleştirmesi bu konuya ayrı bir platform oluşturması fayda sağlayacaktır. İlçeyi tehdit eden unsurlar arasında; İlçedeki gençlerin iş fırsatı yoğun olan merkezlere göç etmesi, yani kentin göç

vermesi görülmektedir. Buna eğitim alan gençlerin ilçeye geri dönmemesi de eklenince ilçe bu konuda çok önemli bir kayıp yaşamaktadır. Bu yaşanan sorunların çözümü için, özellikle ilçenin mevcut koşullarının olumlu yönde artırılması odaklı, ilçeye özgü etkin ve kontrollü projelerle ilçenin çekiciliği artırılabilir. Diğer bir tehdit unsuru olarak görülen “markalaşmama” konusunda ise ilçenin hem tarihi bir yapıya sahip olması, hem de bir gastronomi özelliği taşıyabilecek köklü bir ayrıcalığa sahip olması noktası dikkat çekmektedir (Üzüm ve şarapçılık kültürünün köklü tarihi olması). İlçenin bu yönde desteklenmesi ve hazırlanan plan ve projelerle turizm yönünün öne çıkarılarak markalaşması ilçenin sürdürülebilir bir kalkınma ve gelişim göstermesi yönünden çok önemlidir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın bulgularından yola çıkılarak elde edilmiş olan sonuçlara ve önerilere değinilmektedir.

Sağlıklı kent kavramı, tüm herkes için yaşanabilir bir kent olabilmesi adına gerekli olan birçok şartı taşımaktadır. Sağlıklı kentler kavramında özellikle belirtilen husus, kentin sadece belirli bir sağlık seviyesine ulaşmış bir kent olmadığı, sağlıklı ve yaşanabilir bir kent olma yolunda gerekli düzenlemeleri yapmış ve süreci başlatmış ve süreci başarıyla yönetebilen kent olması gerektiğidir. Genel anlamda projenin amacı; vatandaşların sosyal ve ekonomik yönden verimli bir yaşam sürdürmelerine imkan sağlayacak bir sağlık düzeyine ulaşmasıdır. Bu çalışmada amaç “Sağlıklı Kentler Projesi” içinde henüz yer almamış olan Uzunköprü ilçesinin vizyon planı doğrultusunda ve sağlıklı kentler projesi çerçevesinde, gelecekte böyle bir ağda yer alabilmesi için yerine getirilmesi gereken şartları öne çıkaracak projelere ışık tutması amacıyla ilçenin SWOT analizi yapılarak, mevcut durumun değerlendirilmesidir. İlçenin, gelecekte sağlıklı kentler projesinde yer alabilmesi için en güçlü, en zayıf yönlerinin ortaya konması; en önemli fırsatlarının ve tehditlerinin belirlenerek gerekli önlemlerin alınması konusunda öneriler sunmaktır. Araştırmada öncelikle sağlıklı kentler projesinin önemli maddeleri doğrultusunda ilçe belediyesi ve kamu kurum ve kuruluşlarının belgelerinde yer alan faaliyetlerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Daha sonra toplanan ikincil verilerden yararlanılarak ilçenin SWOT analizi yapılmıştır. Yapılan analizde; ilçenin sağlıklı kentler projesi içinde yer alabilmesi için önemli güçlü yönleri sahip olduğu görülmüştür. İlçenin verimli topraklara sahip olması, geniş ve verimli tarım arazilerinde ürün çeşitliliğine sahip olması, seracılığın gelişmiş olması ve ulaşım imkânlarının iyi düzeyde olması, sağlıklı kentler hareketinin önemli özellikler olarak görülebilir. Bununla birlikte, ilçenin en önemli fırsatları; gelişme uygun coğrafi yapısının olması, önemli yollarının kesişiminde yer alması, ticaret potansiyelinin olması ve Uzunköprü’nün tarihi bir kent olması, üzüm ve şarapçılık kültürünün köklü tarihi olması da ciddi bir turizm potansiyelini ortaya koymaktadır. İlçenin bu yönünü çok daha fazla ortaya çıkaracak ulusal ve uluslararası projelerle ilçeyi turizm

destinasyonu haline getirebilecek girişimlere ihtiyaç duyulmaktadır. İlçedeki üzüm ve şarapçılık kültürünün köklü bir tarihi olması, ilçedeki gastronomi turizmi için önemli bir yön olarak kabul edilebilir. Bu açıdan, ilçedeki bu fırsatın değerlendirilmesi ilçenin bu alana özgü çalışmalarla bu özelliğinin markalaşması, kentin sürdürülebilir bir gelişim göstermesi, DSÖ' nün hazırlamış olduğu Sağlıklı Kentler projesinde daimî yerini alabilmesi için son derece önemlidir. Bu amaçla ilçe belediyesinde Sağlıklı Kentler Proje ofisi kurulabilir. Sağlıklı Kentler Proje Ofisi, bu yönde hazırlanacak proje ve sağlıklı kentler hareketinin gerekliliklerine istinaden gerçekleştirilecek faaliyet komitelerinin görevlendirme, yürütme, koordinasyon vb. işlevlerinin sürekliliği ve takibi sağlayabilir.

İlçenin tehditler ve zayıf yönleri arasında yer alan en önemli çevresel faktörün Ergene Nehrinin kirliliği ve taşması olduğu görülmüştür. İlçenin önemli bir düzeyde yaşadığı bu durum için, gerçekleştirilen girişimlerin ilçede yaşayan vatandaşlar ve ilçede bulunan resmi topluluklar tarafından takibi son derece önemlidir. Bunun yanında ilçenin dışa göç vermesi ve eğitim alan gençlerin geri dönmemesi ilçenin karşılaştığı diğer bir olumsuz koşul olarak belirlenmiştir. Bu durumda, ilçeye özgü kapsamlı plan ve projelerle ilçenin çekiciliğinin ortaya çıkarılması önemlidir.

Uzunköprü sınırları içinde bulundurduğu kültürel ve fiziki değerler yönünden, sağlık, turizm, eğitim ve tarım kenti olma kapasitesini muhafaza etmeli ve bu sahalarda sürdürülebilir politikalar ortaya koymalıdır. Öncelikle, sağlıklı bir kent olabilmek için, çevresel sorunlarını çözmüş, sosyo-ekonomik düzeyini dengelemiş olarak, Sağlık, Turizm ve Tarım Kenti imajını ortaya koyabilmelidir. İlçenin sağlıklı kentler hareketi içinde yerini almasıyla çevresel risklerin azalacağı ve ilçenin önemli bir cazibe merkezi haline geleceği düşünülebilir.

Etik Beyan

Çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulduğu beyan edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğu beyan edilmiştir.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Adak, N. Ö. (2002). *Sağlık Sosyolojisi Kadın ve Kentleşme*, s.65, İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Asthon, J., Gri, P., ve Barnard, K. (1986). “Healthy cities - WHO's New Public Health Initiative”. *Health Promotion International*, 1(3): 319-324.
- Akça, H. (2005). “Burdur İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Değerlendirilmesi”, 1. Burdur Sempozyumu, Bildiriler Cilt I, 16- 19 Kasım, Burdur, 515-517.
- Aydın, N. (2014). “Dünyada Çocuk Sağlığındaki Eşitsizlikler”. *Toplum ve Hekim*, 29(1),49-55.
- Barton, H. ve Tsourou, C. (2006). Sağlıklı Kent Planlaması, *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Yayını*, Bursa, s.34.
- Başaran, İ. (2007). “Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 207-227.<http://hdl.handle.net/20.500.12397/5528>.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi, (2021). Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği. <https://www.bursa.bel.tr/sayfa/turkiyesaglikli-kentler-birligi-247> Erişim Tarihi: 13.04.2021
- Çezik, A. (1982), Kent Eşiği Araştırması (Türkiye İçin Kent Tanımı), *DPT Yay. No: 1838, SPD (B) Yay. No: 350*, Ankara.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. Thousand Oaks: Sage.
- Edirne Uzunköprü İlçe Devlet Hastanesi, 2021 Yılı Eğitim Planı. <https://uzunkoprudh.saglik.gov.tr/TR-29879/2021-yili-egitim-plani.html> Erişim Tarihi: 04.09.2022
- Edirne İl Sağlık Müdürlüğü, (2022). Uzunköprü Devlet Hastanesi Hizmet Kalite Standartları. <https://uzunkoprudh.saglik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 13.04.2021
- Fırat, A. S. (2006). Sağlıklı Kentler ve Kentsel Sağlık. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8 (2), 219-240. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gaziuiibfd/issue/28335/301154>
- Glouberman, S., Gemar, M., Campsie, P., Miller, G., Armstrong, J., Newman, C., Siotis, A., Groff, P. (2006). “A framework for improving health in cities: a discussion paper.” *J Urban Health*. 83(2):325-38. doi: 10.1007/s11524-006-9034-9. PMID: 16736380; PMCID: PMC2527162.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi, (2023). Dünya Sağlık Örgütü sağlıklı Kentler Projesi. <https://skpo.izmir.bel.tr/content.aspx?MID=11> (Erişim Tarihi:06.05.2023)
- Kenzer, M. (2000). Healthy cities: a guide to the literature. *Public Health Rep*. 115(2-3):279-289.
- T.C. Kalkınma Kütüphanesi, (2022) Uzunköprü İlçe Vizyonu-<https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr> Erişim Tarihi:04.09.2022

- Trakya Kalkınma Ajansı, (2012). Uzunköprü Vizyon Planı. https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33099/xfiles/UNUNKOPRU_VIZYON_PLANI.pdf Erişim Tarihi:04.09.2022
- Okçu, M. ve Kaya, E. (2008) Sağlıklı şehirler oluşturma sürecinde yerel yönetimlerin rolü. 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiri Kitabı, ss. 363-376.
- Özçelik, A. N., (2002) Sağlık Sosyolojisi Kadın ve Kentleşme, Birey Yayıncılık, s.65, İstanbul.
- Sağlıklı Kentler Birliği, (2018). Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı. www.skp/avrupadeneyimleri.org Erişim Tarihi:07.09.2022
- Sağlıklı Kentler Birliği, (2021). Sağlıklı Kentler Birliği Üye Haritası. <https://www.skbgov.gov.tr/> Erişim Tarihi:09.09.2022
- Sağlıklı Kentler Birliği, (2020). Sağlıklı Şehirleri İyi Uygulama Yarışma Şartnamesi. <https://www.skbgov.gov.tr/Erişim> Tarihi:15.09.2022
- Sağlıklı Kentler Birliği, (2021). Birlik Hakkında. <https://www.skbgov.gov.tr/birlik-hakkinda/birlik-hakkinda/> Erişim Tarihi: 13.09.2022
- SEGE, (2022). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/birimler/2022-ilce-sege.pdf> Erişim Tarihi: 11.09.2022
- Smith, N. (2006). “Yeni Küresellik, Yeni Şehircilik: Küresel Kentsel Strateji Olarak Soylulaştırma, Çeviri: İlknur Urkun-Bowe, İbrahim Gündoğdu” *Planlama Dergisi*, TMMOB Kent Plancıları Odası Yayını, S.36, Ankara, s.16.
- T.C. Uzunköprü Kaymakamlığı, (2019). Coğrafi Yapı ve Ekonomi, <http://www.uzunkopru.gov.tr/uzunkopru-cografya-yapi-ve-ekonomi> Erişim Tarihi: 10.09.2022
- Türkiye İl Rehberi, (2022). EDİRNE- İlçeler- Coğrafya Dünyası <https://www.cografya.gen.tr/tr/edirne/ilceler.html> Erişim Tarihi: 10.09.2022
- T.C. Edirne Valiliği, (2022). Dünya'nın En Uzun Taş Köprüsü: Uzunköprü <http://www.edirne.gov.tr/dunyanin-en-uzun-tas-koprusu-uzunkopru> Erişim Tarihi: 01.09.2022
- T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004. Türkiye Çevre Atlası, ÇED Ve Planlama Genel Müdürlüğü Çevre Envanteri Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- TÜİK, (2022). Türkiye İstatistik, 2022. <https://cip.tuik.gov.tr/#> Erişim Tarihi:24.09.2022
- Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2023. Birlik hakkında. <https://www.skbgov.gov.tr/birlik-hakkinda/birlik-hakkinda/> Erişim Tarihi:06.05.2023
- Toprak, Z. (1995). Kent Yönetimi ve Politikası, İzmir: Anadolu Matbaası.
- Toprak, Z. (2001). Kent Yönetimi ve Politikası, 5. Baskı, İzmir.

- UTSO,2019.FaaliyeRaporu.<https://www.utso.org.tr/bilgimerkezi/raporlar.html>
Erişim Tarihi: 07.09.2022.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H., ve Öztürk, İ. (2009). “Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının Swot Analizi ile Değerlendirilmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2, Say: 3,250-269.
- Whitehead, M., Dahlgren, G. (1991). “What can we do about inequalities in health?” *Lancet*. 338: 1059–1063.
- World Health Organization, (2021). Healthy City Checklist. <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environmentand-health/urban-health/who-european-healthy-cities-network/what-is-a-healthy-city/healthy-city-checklist>. Erişim tarihi: 13.09.2022.
- WHO, (2018). Healthy Cities Vision . <https://www.who.int/europe/news-room/fact-sheets/item/healthy-cities-vision> Erişim tarihi: 3.09.2022
- WHO, (2022). What is a healthy city? <https://www.who.int/europe/groups/who-european-healthy-cities-network/what-is-a-health-city> Erişim tarihi: 23.09.2022.